

Akt konfederacji w Targowicy, 14 maja 1792 r.

My, senatorowie, ministrowie Rzeczplitej, [...] rycerstwo kor[onne], widząc, że już dla nas nie masz Rzeczplitej, iż sejm dzisiejszy, na niedziel tylko sześć zwołany, przywłaszczywszy sobie władzę prawodawczą na zawsze, a już przeszło przez lat półczwarta* ciągle ją ze wzgardą praw uzurpując, połamał prawa kardynałne, zmiotł wszystkie wolności szlacheckie, a na dniu 3 maja r. 1791 w rewolucję i spisek przemieniwszy się, nową formą rządu za pomocą mieszczan, ułanów, żołnierzy, narzuconą sukcesją tronu postanowił, królowi od przysięgi, na pacta conventa wykonanej, uwolnić się dozwolił, władzę królów rozszerzył, rzeczpospolitą w monarchię zamienił, szlachtę bez posesji od równości i wolności odepchnął, [...] sam pod konfederacją sejmując, konfederować się całemu narodowi, prócz siebie, zakazał [...], w wojnę szkodliwą przeciwko Rosji, sąsiadki naszej najlepszej, najdawniejszej z przyjaciół i sprzymierzeńców naszych, wplątać nas usiłował i tam dalej. [...] Bracia nasi, wołamy do was! Wznosimy ręce nasze do was, za tą wspólną Ojczyzną, która ginie, a którą wy zachować możecie, nie idzie tu o nas tylko, zginiecie i wy, gdy Rzeczplita ginąć będzie, pomnijcie, iż gdzie się sadowi tyrania, tam na czas zwlec* zgon swój można, ale go nie uniknąć, później czy prędzej wszystko, co tchnie wolnością, pod ciężarem despotyzmu upaść musi.*

* Rzeczplita – Rzeczpospolita

* półczwarta – trzy i pół

* na czas zwlec – odwlec w czasie

Wiek XVI–XVIII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa: WN PWN, 1999, s. 438–439.

Praca z tekstem

1. Wymień reformy Sejmu Czteroletniego, o których mowa w tekście źródłowym.
2. Opisz, w jaki sposób targowiczanie postrzegali reformy Sejmu Czteroletniego.
3. Podaj zarzuty targowiczian stawiane wobec reformatorów Sejmu Czteroletniego oraz zwolenników Ustawy rządowej.
4. Wyjaśnij, dlaczego targowiczanie uważali, że Konstytucja 3 maja zmieniła Rzeczpospolitą w monarchię.
5. Korzystając z wiedzy pozaźródłowej, ustal nazwiska autorów konfederacji targowickiej.